

Acta Juris Stetinensis

2021, nr 1 (vol. 33), 223–231
ISSN: 2083-4373 eISSN: 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2021.33-16

Patrycja Zawadzka
prof. dr hab.
Uniwersytet Wrocławski
e-mail: patrycja.zawadzka@uwr.edu.pl
ORCID: 0000-0003-3044-5783

Zbigniew Ofiarski, *Indywidualne konta emerytalne. Aspekty podatkowoprawne i organizacyjno-funkcjonalne*

Wydawnictwo Difin, Warszawa 2020 ISBN: 978-83-8085-350-8, ss. 286

Zainteresowanie inwestowaniem w ramach tzw. III filara ubezpieczeń emerytalnych rośnie wraz z obniżką stóp procentowych i towarzyszącym jej spadkiem oprocentowania lokat bankowych. Stopy procentowe bliskie zeru i związana z tym nieopłacalność lokowania pieniędzy w bankach zachęcają coraz więcej osób do inwestowania środków na rynku kapitałowym.

Monografia *Indywidualne konta emerytalne. Aspekty podatkowoprawne i organizacyjno-funkcjonalne* autorstwa prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Ofiarskiego już samym tytułem przyciąga czytelnika zainteresowanego prawnymi aspektami funkcjonowania rynku finansowego. Dotychczas w literaturze przedmiotu nie podjęto się bowiem opracowania naukowego tej problematyki w tak kompleksowy sposób.

Autora publikacji przedstawiać nie trzeba. Kierował Katedrą Prawa Finansowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, w środowisku uniwersyteckim sprawował m.in. funkcje dziekana, prodziekana, członka Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Jest wybitnym przedstawicielem prawa finansowego, uznanym autorem publikacji z zakresu prawa

finansów publicznych, finansów samorządowych, prawa bankowego i dewizowego oraz prawa podatkowego. W kręgu zainteresowań Pana Profesora leży przede wszystkim stosowanie prawa. Recenzowana monografia w cenny sposób ukazuje problemy praktyczne związane nie tylko z funkcjonowaniem indywidualnych kont emerytalnych (IKE) we wszystkich ich aspektach, takich jak idea IKE, ich struktura, limity, otwieranie i zamykanie kont, kwestie podatkowoprawne i pozapodatkowe determinującymi rozwój IKE, lecz także z ich osadzeniem w systemie ubezpieczeń emerytalnych.

Książka *Indywidualne konta emerytalne. Aspekty podatkowoprawne i organizacyjno-funkcjonalne* stanowi wszechstronne opracowanie zagadnienia IKE wprowadzonych do polskiego porządku prawnego na mocy ustawy z dnia 20 października 2004 roku o indywidualnych kontach emerytalnych¹, obecnie o zmienionym tytule: ustawa z dnia 20 października 2004 roku o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego². Wspomnieć wypada, że celem IKE jest długoterminowe oszczędzanie na emeryturę w ramach tzw. III filaru emerytalnego. Jak powszechnie wiadomo, uczestnictwo w I filarze, czyli ZUS, jest obowiązkowe, natomiast przystąpienie do IKE lub indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego jest dobrowolne. Zamiany koncepcji dotyczącej systemu emerytalnego w Polsce i towarzyszące im nowelizacje, jakie następowały i następują w ostatnich latach w systemie emerytalnym, mogą powodować trudność z ustaleniem zakresu poszczególnych regulacji prawnych. Recenzowana monografia w obszerny sposób wskazuje przeobrażenia, jakie miały miejsce w zakresie systemu ubezpieczeń emerytalnych. W szczególności zaś w przedmiocie III filara zabezpieczenia emerytalnego, który obejmuje zarówno formy grupowego gromadzenia i inwestowania środków: pracownicze programy emerytalne (utworzone w 1999 r.) oraz pracownicze plany kapitałowe (utworzone w 2019 r.), jak i formy indywidualnego gromadzenia oraz inwestowania środków: indywidualne konta emerytalne (utworzone w 2004 r.), indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego (utworzone w 2012 r.).

Warto zwrócić uwagę na dotychczasowe opracowania problematyki ubezpieczeń społecznych, odnoszące się do zagadnień prawnych związanych z podstawami

1 Tekst pierwotny Dz.U. nr 116, poz. 1205.

2 Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1808 ze zm., zwana dalej u.IKE. Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 75, poz. 398) wprowadziła zmiany do ustawy o indywidualnych kontach emerytalnych z dnia 20 kwietnia 2004 r., umożliwiające założenie, obok funkcjonującego już indywidualnego konta emerytalnego (IKE), dodatkowego indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego (IKZE).

funkcjonowania odpowiednio: systemu ubezpieczeń społecznych³, pracowniczych programów emerytalnych⁴, pracowniczych programów kapitałowych⁵ oraz indywidualnych kont emerytalnych⁶. Podkreślić należy, że recenzowana publikacja na tle dotychczasowej literatury stanowi pierwsze tak kompleksowe opracowanie zagadnień związanych z IKE, będących od ponad 16 lat jednym z elementów składających się na system zabezpieczenia społecznego. Monografia autorstwa prof. Zbigniewa Ofiarskiego w syntetyczny sposób przedstawia najważniejsze kwestie związane z istotą i charakterem IKE. Omówiono w niej także potencjalne problemy powstałe w praktyce korzystania z formy IKE.

To wartościowe opracowanie w sposób wyraźny wyróżnia się na tle dorobku nauki, zachęcając do lektury nie tylko osoby profesjonalnie zajmujące się formami indywidualnego gromadzenia środków na cele emerytalne, pracowników organów podatkowych, doradców podatkowych, lecz także osoby zainteresowane problematyką funkcjonowania IKE, w tym gromadzące oszczędności w tej formie.

Opracowanie wskazanej monografii należy uznać za słuszne z co najmniej kilku powodów. Po pierwsze, odbywająca się w ostatnich latach dyskusja na temat zabezpieczenia emerytalnego, jaka miała miejsce w środowisku praktyków rynku emerytalnego – a także szerzej: rynku finansowego – uwieńczona została uchwaleniem ustawy o IKE, poszerzonej następnie o IKZE. Tytułowe IKE to dobrowolny system długoterminowego oszczędzania, w którym gromadzone są indywidualne (prywatne) oszczędności.

Po drugie, IKE stanowią alternatywne formy zbiorowego oszczędzania, które w pewnym zakresie mogą być związane z pokryciem tzw. ryzyka emerytalnego.

3 K. Antonów, *Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2011; J. Wantoch-Rekowski, *System ubezpieczeń społecznych a budżet państwa. Studium prawnofinansowe*, Warszawa 2014; A. Wypych-Żywicka (red.), *System prawa ubezpieczeń społecznych, Tom I. Część ogólna*, Warszawa 2020. Częściowo problematyka podjęta także w monografii: P. Lenio, *Publicznoprawne źródła finansowania ochrony zdrowia*, Warszawa 2018.

4 M. Krajewski, *Pracownicze programy emerytalne – charakterystyka prawna*, Łódź 2014; I. Sierocka, *Pracownicze programy emerytalne*, Białystok 2010; A. Sołdek, *Trzeci filar systemu emerytalnego w Polsce*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2014, nr 99, s. 95–113.

5 S. Jakubowski, A. Prusik, *Pracownicze plany kapitałowe. Komentarz*, Warszawa 2019; S. Jakubowski, *Gromadzenie środków w pracowniczym planie kapitałowym*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej. Organizacja i Zarządzanie” 2019, nr 80, s. 85–98; S. Jakubowski, *Świadczenia z pracowniczych planów kapitałowych*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe” 2019, nr 2, s. 97–115.

6 Ł. Dopierała, *Indywidualne konta emerytalne prowadzone przez zakłady ubezpieczeń. Efektywność inwestycyjna i zasady funkcjonowania*, Gdańsk 2018; A. Kopeć, K. Niziołek, P. Paczkowski, *Indywidualne konta emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2005; T. Sowiński, *Indywidualne konta emerytalne – siedem chudych lat*, „Studia Gdańskie. Wize i rzeczywistość” 2011, t. VIII, s. 150–164.

Publiczny system emerytalny gwarantuje emerytury, jednak zintensyfikowany w ostatnich latach proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że nie będą one wypłacane we wcześniej oczekiwanej wysokości. Problem niskich świadczeń po zakończeniu pracy zawodowej dotyczy zwłaszcza młodego pokolenia – głównie osób, które mają obecnie poniżej 40 lat i nie zgromadziły tzw. kapitału początkowego w ZUS. Program IKE stanowi więc uzupełnienie emerytury w ramach tzw. III filara emerytalnego. Kapitał zebrany na rachunku IKE ma na celu sprawić, aby przyszli emeryci mieli większe wypłaty emerytury, co – zdaniem twórców ustawy – ma przełożyć się na bezpieczną przyszłość i wyższy standard życia po ustaniu aktywności zawodowej.

Po trzecie, warto podkreślić, że walory praktyczne opracowania nie budzą jakichkolwiek wątpliwości. Będzie ono bowiem stanowiło cenną pomoc w zakresie interpretacji ustawy o indywidualnych kontach emerytalnych.

Recenzowana monografia składa się z czterech rozdziałów opatrzonych wstępem, zakończeniem, a także wykazem bibliografii. W rozdziale I scharakteryzowano IKE na tle funkcjonującego w Polsce systemu ubezpieczeń emerytalnych. Omówiono najważniejsze zagadnienia dotyczące polskiego systemu ubezpieczeń emerytalnych, wskazując na jego złożoność i zróżnicowanie. Zasadniczym celem ekonomicznym wprowadzenia z dniem 1 stycznia 1999 roku trzech filarów był podział ryzyka między rynek finansowy i rynek pracy przez wprowadzenie systemu mieszanego o charakterze rapartycyjno-kapitałowym (s. 25). Wartościowe z poznawczego punktu widzenia jest przedstawienie ewolucji polskich ubezpieczeń emerytalnych – procesu, który formalnie został rozpoczęty z dniem 1 stycznia 1999 roku.

I filar emerytalny ma charakter obowiązkowy, a składki są ewidencjonowane w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych na wyodrębnionym koncie każdego ubezpieczonego i zasilają Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Istota I filaru ubezpieczenia emerytalnego polega na „pobieraniu składek emerytalnych będących szczególną formą daniny publicznej” (s. 26). Autor jednoznacznie klasyfikuje składki emerytalne do kategorii danin publicznych, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych⁷. Przedstawia mechanizm dotyczący IKE jako formy równomiernie obciążającej przez obligatoryjne składki zarówno pracownika, jak i pracodawcę. Podkreślenia wymaga, że składki ubezpieczeniowe nie są inwestowane, lecz jedynie podlegają corocznej waloryzacji z uwzględnieniem wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w stosunku do roku poprzedniego, ogłaszanego w styczniu każdego roku przez Prezesa Głównego

⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 305.

Urzędu Statystycznego. Autor zwraca uwagę, że środki te nie podlegają dziedziczeniu, po raz kolejny podkreślając ich publiczny charakter. Zgodzić się należy, że mają status środków publicznych (s. 27).

W dalszej części zanalizowano powiązania obowiązkowego systemu ubezpieczeń społecznych z budżetem państwa i zaklasyfikowano do I filaru ubezpieczeń społecznych obowiązkowe ubezpieczenia rolników. Powiązania te mają charakter jednostronny, tzn. przepływ środków pieniężnych następuje z budżetu państwa do systemu ubezpieczeń emerytalnych głównie w postaci dotacji budżetowych do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (planowana na 2020 r. dotacja w wysokości 33,5 mld zł), Funduszu Emerytur Pomostowych (planowana w 2020 r. dotacja w kwocie 747 mld zł) oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego administrowanego przez Prezesa KRUS (w 2020 r. zaplanowano dotację w wysokości 17,6 mld zł), pożyczek z budżetu państwa dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przeznaczonych na wypłatę świadczeń gwarantowanych przez państwo (w 2020 r. zaplanowano na ten cel limit 12 mld zł – s. 31). Słusznie zwrócono uwagę, że budżet państwa ponosi ekonomiczny ciężar waloryzacji świadczeń emerytalnych i rentowych oraz jednorazowych dodatkowych świadczeń o charakterze emerytalnym wypłacanym świadczeniobiorcom.

Omówiony został także II filar ubezpieczeń społecznych, który w swym założeniu miał mieć charakter obowiązkowo-dobrowolny, a zatem mieszany, bazujący na otwartych funduszach emerytalnych (OFE). Autor ustosunkował się do wysokości składek odprowadzanych do OFE, w tym zmian wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2014 roku do art. 22 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych⁸.

W rozdziale I przedstawiono ponadto zakres podmiotowy IKE. Autor analizował sytuację prawną posiadacza IKE (oszczędzającego), jak również osób, które w ustawowo określonych przypadkach mogą nabywać uprawnienia do dysponowania środkami zgromadzonymi przez pierwotnego posiadacza IKE. Poruszył m.in. problemy miejsca zamieszkania, wymogu prawnego posiadania tylko jednego IKE, rozrządzeń *mortis causa*, podmiotów uprawnionych do prowadzenia IKE na rzecz osób fizycznych.

Interesujące są również rozważania poświęcone poszczególnym rodzajom IKE (s. 59–76). Wyszczególnionych zostało pięć kategorii w zależności od podmiotu, w którym są zakładane IKE: fundusze inwestycyjne, domy maklerskie, zakłady ubezpieczeń, banki i fundusze emerytalne. Są to odpowiednio: prowadzony przez

⁸ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zmian. Zmiany wprowadzono przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1717).

bank rachunek oszczędnościowy, prowadzony przez TFI fundusz inwestycyjny, prowadzony przez bank lub dom maklerski rachunek maklerski, prowadzony przez powszechne towarzystwo emerytalne dobrowolny fundusz inwestycyjny, prowadzony przez zakłady ubezpieczeń tzw. produkt inwestycyjno-ubezpieczeniowy.

Przedmiotem rozdziału II są zasady opodatkowania IKE podatkiem od spadków i darowizn. Można wskazać na dwa podstawowe obszary poruszanych zagadnień: po pierwsze wyłączenie z opodatkowania nabycia w drodze spadku środków z IKE, po drugie zakres opodatkowania nabycia środków z IKE w trybie dyspozycji na wypadek śmierci.

Nabycie składników majątkowych w drodze spadku co do zasady podlega opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn. Zgodnie z dyspozycją art. 3 ustawy z 28 lipca 1983 roku o podatku od spadków i darowizn⁹ podatkowi nie podlega m.in. nabycie w drodze spadku środków zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym oraz na indywidualnym koncie zabezpieczenia emerytalnego. Wyłączone z opodatkowania zostało również nabycie w drodze dziedziczenia środków z pracowniczego programu emerytalnego, z pracowniczego planu kapitałowego, o którym mowa w ustawie z dnia 4 października 2018 roku o pracowniczych planach kapitałowych¹⁰, a także nabycie w drodze spadku środków zgromadzonych na rachunku zmarłego członka otwartego funduszu emerytalnego oraz kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Ponadto, zgodnie z dyspozycją art. 11 ust. 1 u.IKE w umowie o prowadzenie IKE lub IKZE, oszczędzający może wskazać jedną osobę lub więcej osób, którym zostaną wypłacone środki zgromadzone na IKE lub IKZE w przypadku jego śmierci. W tym zakresie zwrócono uwagę na problemy związane ze stosowaniem prawa. Analizie poddano orzecznictwo, jak i interpretacje organów Krajowej Administracji Skarbowej. Lektura książki w tym zakresie będzie cennym źródłem wiedzy dla obecnych, jak i potencjalnych podatników. Pod tym względem monografia zawiera wiele bardzo cennych szczegółów, opartych na wnikliwej analizie judykatury, interpretacji podatkowych, ale i starannej kwerendzie bibliotecznej.

W rozdziale III poświęconym zasadom opodatkowania indywidualnych kont emerytalnych podatkiem dochodowym od osób fizycznych omówiono m.in. zwolnienie z opodatkowania wypłat transferowych, zwolnienie z opodatkowania dochodów uzyskanych z tytułu oszczędzania na IKE, opodatkowanie dochodu związanego z kwotami zwracanymi z indywidualnego konta emerytalnego, problem

⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1813 ze zm.

¹⁰ Tekst jedn. Dz.U. poz. 2215 ze zm.

opodatkowania dochodów osiągniętych z gromadzonych w innych państwach środków na cele emerytalne przez polskich rezydentów podatkowych, sankcyjne opodatkowanie IKE, obowiązki płatnika podatku dochodowego pobieranego od dochodu z IKE.

Lektura nie budzi wątpliwości, że co do zasady ulgi podatkowe mogą być uzyskane pod warunkiem, że środki były inwestowane w ramach IKE przez odpowiednio długi czas. Ponadto osoby, które wypłacają środki z IKE, zwolnione są również z podatku od odsetek określanego potocznie mianem podatku Belki, jednak pod warunkiem spełnienia łącznie dwóch warunków. Po pierwsze muszą mieć ukończone 60 lat, a w przypadku osób, które wcześniej nabędą uprawnienia emerytalne – 55 lat. Po drugie wpłaty należy dokonać w co najmniej 5 dowolnych latach kalendarzowych lub ponad połowę wartości wpłat na IKE należy wpłacić co najmniej 5 lat przed dniem złożenia przez oszczędzającego wniosku o dokonanie wypłaty. W opracowaniu omówiono praktykę stosowania prawa w tym zakresie, dokonując cennych ustaleń.

W omawianej publikacji wyraźnie rysuje się pytanie, jakie są determinanty rozwoju III filara ubezpieczeń emerytalnych. W rozdziale IV przedstawiono rozwój IKE w latach 2004–2019. Dla Autora istotne znaczenie w poruszanej problematyce miał nie tylko rys historyczny, lecz także pozapodatkowe rozwiązania systemowe determinujące rozwój indywidualnych kont emerytalnych, limity wpłat na IKE, struktura IKE. Zauważyć bowiem wypada, że dynamiczna sytuacja legislacyjna, jaka miała miejsce w ostatnich latach w ramach III filara emerytalnego, spowodowała, że znaczna część osób może czuć się zdezorientowana w wielości norm prawnych. Mimo iż liczba IKE systematycznie rośnie, to nadal posiada je bardzo mało osób – ostatnie dane rynkowe wskazują na około 6% osób pracujących. Brak popularności wynika przede wszystkim ze stosunkowo niskiej kwoty, jaką można inwestować. Wpłaty na IKE podlegają rocznym limitom. Aktualny roczny limit wpłat stanowi trzykrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia prognozowanego na dany rok. Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 listopada 2020 roku w sprawie wysokości kwoty wpłat na indywidualne konto emerytalne w roku 2021¹¹ wysokość kwoty wpłat na IKE w roku 2021 wynosiła 15 777 zł. Podkreślenia wymaga, że dystrybutorzy (w tym m.in. banki, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, zakłady ubezpieczeń) nie mają istotnej motywacji, aby sprzedawać i popularyzować IKE, ponieważ przychód z tego tytułu nie jest znaczący. Gdyby wskazane podmioty mogły więcej zarobić na IKE, wzrosłyby koszty i nie byłoby to już tak korzystną formą dla potencjalnych inwestorów.

11 M.P. z 2020 r., poz. 1057.

Indywidualne konta emerytalne są obecnie najtańszą formą oszczędzania na rynku finansowym. W ramach IKE powszechnie dostępne są różne rodzaje kont. Ustawodawca przewidział w tym zakresie korzyści podatkowe dla zainteresowanych. Zasadniczo prowadzenie IKE nie jest związane z opłatami. Odstępstwa od tej zasady wskazano w książce. Zostały one przewidziane m.in. w przypadku funduszy inwestycyjnych: opłaty za otwarcie IKE, których kwota obecnie w praktyce wynosi około kilkuset złotych. Warto zwrócić uwagę na występujące niekiedy opłaty za wycofanie pieniędzy w ciągu pierwszych 12 miesięcy od otwarcia. Szeroko rozumiane instytucje finansowe na tę okoliczność czasami zastrzegają około 5–10% wypłacanej kwoty. Wskazać trzeba, że w odniesieniu do części dostępnych na polskim rynku funduszy inwestycyjnych takie opłaty jednak nie występują w ogóle.

Lektura monografii kieruje uwagę potencjalnego inwestora na koszty inne niż bezpośrednie opłaty. W różnych wariantach funkcjonują w praktyce jako opłaty za otwarcie, wypłatę, lecz także np. za zarządzanie. Wskazać wypada, że opłata za zarządzanie funduszami inwestycyjnymi jest pobierana przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w bardzo zróżnicowanych wysokościach. W odniesieniu do IKE w postaci rachunków maklerskich należy zwrócić uwagę w pierwszej kolejności na prowizje maklerskie oraz opłaty za notowania. Poruszone w opracowaniu kwestie mają niebagatelne znaczenie praktyczne, ułatwiając podjęcie decyzji inwestycyjnych.

Książka *Indywidualne konta emerytalne. Aspekty podatkowoprawne i organizacyjno-funkcjonalne* autorstwa prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Ofiarskiego prezentuje aktualny dorobek piśmiennictwa i judykatury z omawianej dziedziny i dziedzin pokrewnych. Opracowanie będzie wartościową pomocą dla radców prawnych oraz adwokatów, jak i dla aplikantów zawodów prawniczych. Zainteresuje pracodawców, przedstawicieli rynku kapitałowego, w tym pracowników instytucji finansowych zaangażowanych w funkcjonowanie PPK, menadżerów oraz pracowników administracji, w tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Komisji Nadzoru Finansowego, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Monografia jest również skierowana do studentów studiów prawnych i ekonomicznych oraz przedstawicieli nauki prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych, prawa rynku finansowego, jak również ekonomii emerytalnej.

Książka jest napisana dobrym, przejrzystym językiem. Zawiera wyjaśnienie problemów praktycznych oraz właściwe odesłania do literatury przedmiotu. Wyrażam pełne przekonanie, że praca ta wejdzie do kanonu krajowej literatury dotyczącej prawnych aspektów funkcjonowania systemu emerytalnego. W rzeczowej materii badawczej dotychczas występowały niezbadane obszary, jednak recenzowana publikacja w istotnym merytorycznym stopniu wypełniła tę lukę. Jest godna polecenia nie tylko ze względu na jej wartość poznawczą, dokumentację historyczną,

ukazanie praktyki stosowania prawa, lecz przede wszystkim z tego powodu, że poruszony w niej problem oszczędności środków na przyszłość, w tym dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego, prowokuje czytelnika do refleksji na ten temat.